

TISKOVÁ ZPRÁVA

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**

Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129

E-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

NATO očima české veřejnosti

Technické parametry

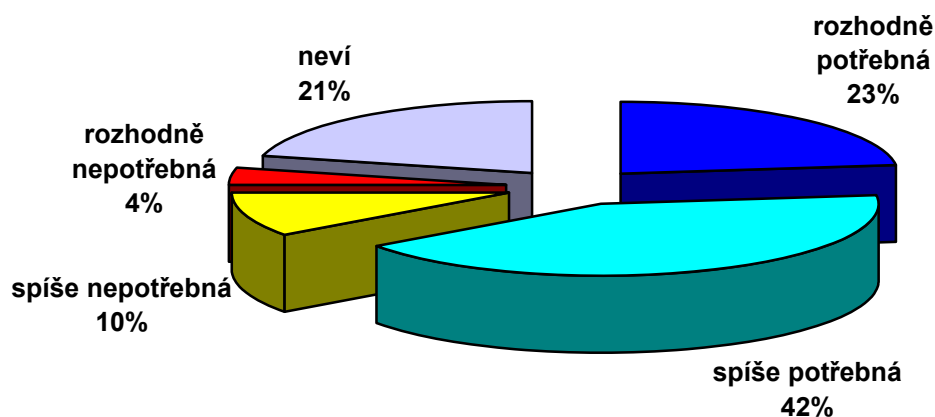
<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2008, v09-01</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>12. – 19. 1. 2009</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1057</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PM.150, PM.151, PM.152, PM.152, PM.153, PM.154, PM.155, PM.156</i>
<i>Zveřejněno dne</i>	<i>12. března 2009</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Červenka</i>

V rámci lednového výzkumu Naše společnost 2009 jsme respondentům položili několik otázek zaměřených na Severoatlantickou alianci (NATO). Šetření zjišťovalo, jak občané vnímají potřebnost existence této vojenskopolitické organizace v současné době, jak vidí její vliv na bezpečnost, stabilitu a mezinárodní vztahy, jak hodnotí rozšiřování NATO o nové státy z oblasti jihovýchodní a východní Evropy, zda si myslí, že by do NATO měly být přijaty Ukrajina a Gruzie, a jaký charakter by podle nich mělo mít působení této organizace, zda by NATO mělo být čistě obranným uskupením zaručujícím bezpečnost a obranu svých členů proti vnějšímu útoku, nebo zda by mělo aktivně působit v širším měřítku a např. zasahovat v konfliktech či humanitárních krizích jinde ve světě.

V úvodu šetření předložilo respondentům otázku zaměřenou na to, jak občané hodnotí potřebnost existence NATO jako vojenskopolitického bloku v současné době.¹

¹ Otázka: „Jak byste hodnotil potřebnost existence NATO jako vojenskopolitické organizace v současné době? Řekl byste, že je rozhodně potřebná, spíše potřebná, spíše nepotřebná, rozhodně nepotřebná.“

Graf 1: Je NATO jako vojenskopolitická organizace potřebná v současné době?

Z výsledku šetření vyplynulo, že asi dvoutřetinová většina české veřejnosti (65 %) považuje existenci NATO jako vojenskopolitické organizace v současné době za potřebnou, z toho 23 % „rozhodně“ a 42 % „spíše“. Opačný názor ve výzkumu vyjádřilo jen 14 % dotázaných, v tom 10 % soudí, že NATO je „spíše nepotřebné“ a 4 % jeho existenci označilo za „rozhodně nepotřebné“. Pokud jde o důvody těchto postojů, které byly zjišťovány prostřednictvím odpovídající otevřené otázky,² respondenti považující NATO za potřebné nejčastěji zmiňovali potřebu společné obrany v případě vnějšího napadení (20 %), užitečnost spojenectví a vzájemné spolupráce mezi členskými státy (20 %), záruku bezpečnosti pro ČR a jiné členské země (17 %), existenci různých hrozeb, ať už ze strany jednotlivých zemí, islámského fundamentalismu či terorismu (16 %), udržování míru a pořádku ve světě (13 %) či uchování vojenské rovnováhy a stability v globálním měřítku (8 %). Naopak ti, kdo NATO označili za nepotřebné, svůj postoj zdůvodňovali tím, že NATO je zbytečným a nákladným pozůstatkem studené války, který po rozpadu sovětského bloku ztratil svého protivníka a s tím i své opodstatnění (31 %), že NATO provádí agresivní politiku, vměšuje se do cizích záležitostí, zvyšuje mezinárodní napětí, vyvolává konflikty a ohrožuje mír ve světě (16 %), že v případě nějakého útoku by nás NATO stejně neochránilo (14 %), že je jen mocenským nástrojem sloužícím zájmům USA (10 %), že zvyšuje zájem o zbrojení (3 %) a že existují lepší alternativy zajištění kolektivní bezpečnosti, než jakou představuje NATO (3 %).³ Asi pětina respondentů (21 %) nemá v otázce potřeby či nepotřeby existence NATO v současné době vytvořen jednoznačný názor.

Podrobnější analýza ukázala, že za potřebné NATO označují zejména lidé, kteří jsou zároveň spokojeni s tím, že ČR je jeho členem.⁴ Častěji tento názor vyjadřují muži, lidé s maturitním či vysokoškolským vzděláním, respondenti s dobrou životní úrovní, voliči ODS a lidé, kteří se na pravolevé politické škále řadí napravo od středu. Opačný názor, že NATO je nepotřebné, vyjadřují

² Otázka pro respondenty, kteří uvedli, že existenci NATO považují za „rozhodně“ či „spíše“ potřebnou (N=678): „Proč je podle Vás NATO potřebná?“

Otázka pro respondenty, kteří uvedli, že existenci NATO považují za „rozhodně“ či „spíše“ nepotřebnou (N=146): „Proč je podle Vás NATO nepotřebná?“

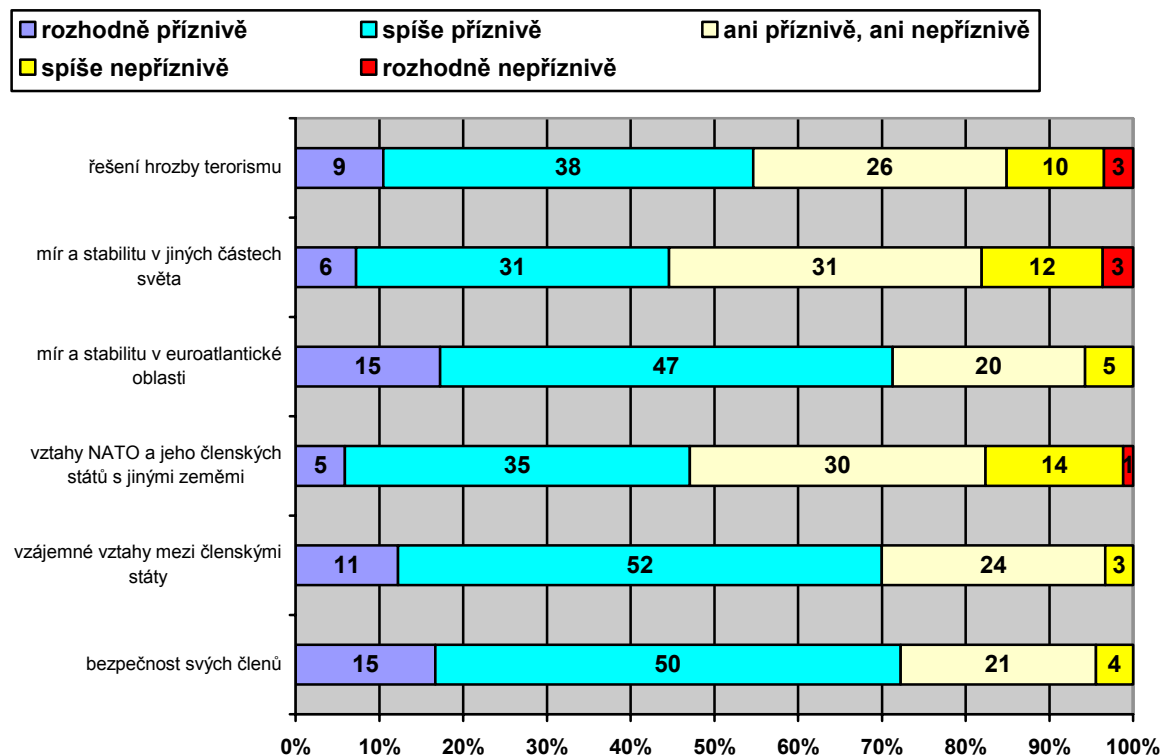
³ Dopočet do 100 % tvoří jiné odpovědi.

⁴ Viz tiskovou zprávu CVVM SOU AV ČR, v.v.i. ze dne 11. 3. 2009 „Občané o NATO a obraně země“ na http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100880s_pm90311.pdf

především nespokojení s členstvím ČR v něm, přičemž ve zvýšené míře šlo o lidi se špatnou životní úrovní, příznivce KSČM a ty, kdo se hlásí k levici.

Další otázka se zabývala hodnocením některých dopadů existence a působení NATO z hlediska mezinárodní bezpečnosti, stability a vztahů uvnitř i navenek aliance.⁵

Graf 2: Jak existence a jednání NATO působí na...? (%)

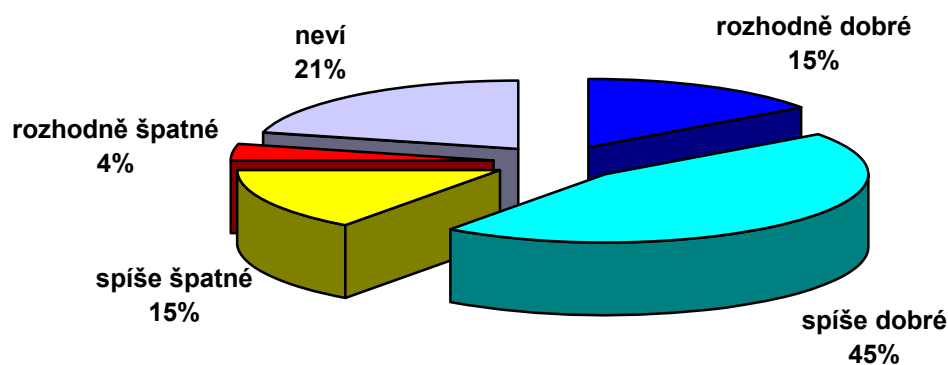
Pozn.: Dopočet do 100 % k hodnotám uvedeným v grafu tvoří odpovědi „neví“.

Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 2, ve všech zkoumaných položkách čeští občané hodnotí působení NATO výrazně častěji příznivě než nepříznivě, přičemž zejména v otázce bezpečnosti členů NATO, vzájemných vztahů mezi členskými státy a míru a stabilitu v euroatlantické oblasti pozitivní hodnocení tvoří absolutní většinu odpovědí na úrovni bezmála dvou třetin. Necelá polovina (47 %) příznivě hodnotí i působení NATO z hlediska řešení hrozby terorismu, což naopak nepříznivě vnímá 13 % Čechů. Relativně nejméně euforicky dotázaní pohlíží na vliv působení NATO na jeho vztahy a vztahy jednotlivých členských států s jinými zeměmi (40 % „příznivý“, 15 % „nepříznivý“) a na míru a stabilitu v jiných částech světa (37 % „příznivý“, 15 % „nepříznivý“), ovšem i zde je převaha pozitivního hodnocení zřetelná, přičemž většina ostatních, kteří v těchto případech neshledávali působení NATO jako příznivé, se následně přiklání alespoň k neutrálnímu hodnocení. V lepším světle ve všech uvedených oblastech

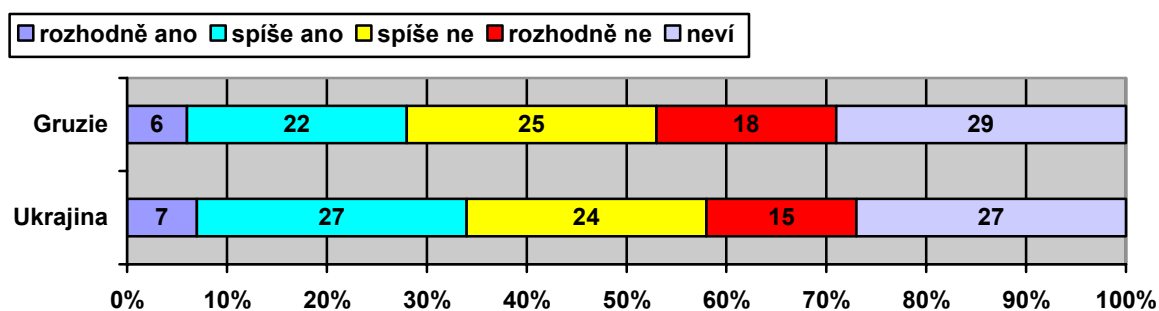
⁵ Otázka: „Jak příznivě či nepříznivě podle Vás existence a jednání NATO působí na a) bezpečnost svých členů, b) vzájemné vztahy mezi členskými státy, c) vztahy NATO a jeho členských států s jinými zeměmi, d) míru a stabilitu v euroatlantické oblasti, e) míru a stabilitu v jiných částech světa, f) řešení hrozby terorismu?“

vidí působení NATO lidé, kteří považují jeho existenci za potřebnou a kteří jeví spokojenost nad tím, že Česká republika patří k jeho členským státům. Tomu v podstatě odpovídají i zjištěné sociodemografické diference, které prakticky kopírují diference zaregistrované u obou výše zmíněných otázek.

Graf 3: Hodnocení rozšíření NATO o nové státy z jihovýchodní a východní Evropy⁶

Graf 4: Měly by být do NATO přijaty Ukrajina a Gruzie?⁷

Jak ukazují údaje zachycené v grafu 3, převážně příznivě česká veřejnost vidí i výrazné rozšíření NATO o řadu států z oblasti východní a jihovýchodní Evropy, k němuž došlo v uplynulých letech, když tři pětiny dotázaných to ve výzkumu označily za dobré, v tom 15 % „rozhodně“ a 45 % „spíše“, zatímco kriticky se k tomuto rozšíření postavila jen pětina (19 %) respondentů, z nichž 15 % to považuje za „spíše špatné“ a 4 % za „rozhodně špatné“. V konfrontaci s tím (viz graf 4) se ovšem Češi velmi vlažně staví k tomu, aby se NATO dále rozšířilo o Ukrajinu (34 % souhlasí, 39 % je proti) a zejména Gruzii (28 % je pro, 43 % je proti).

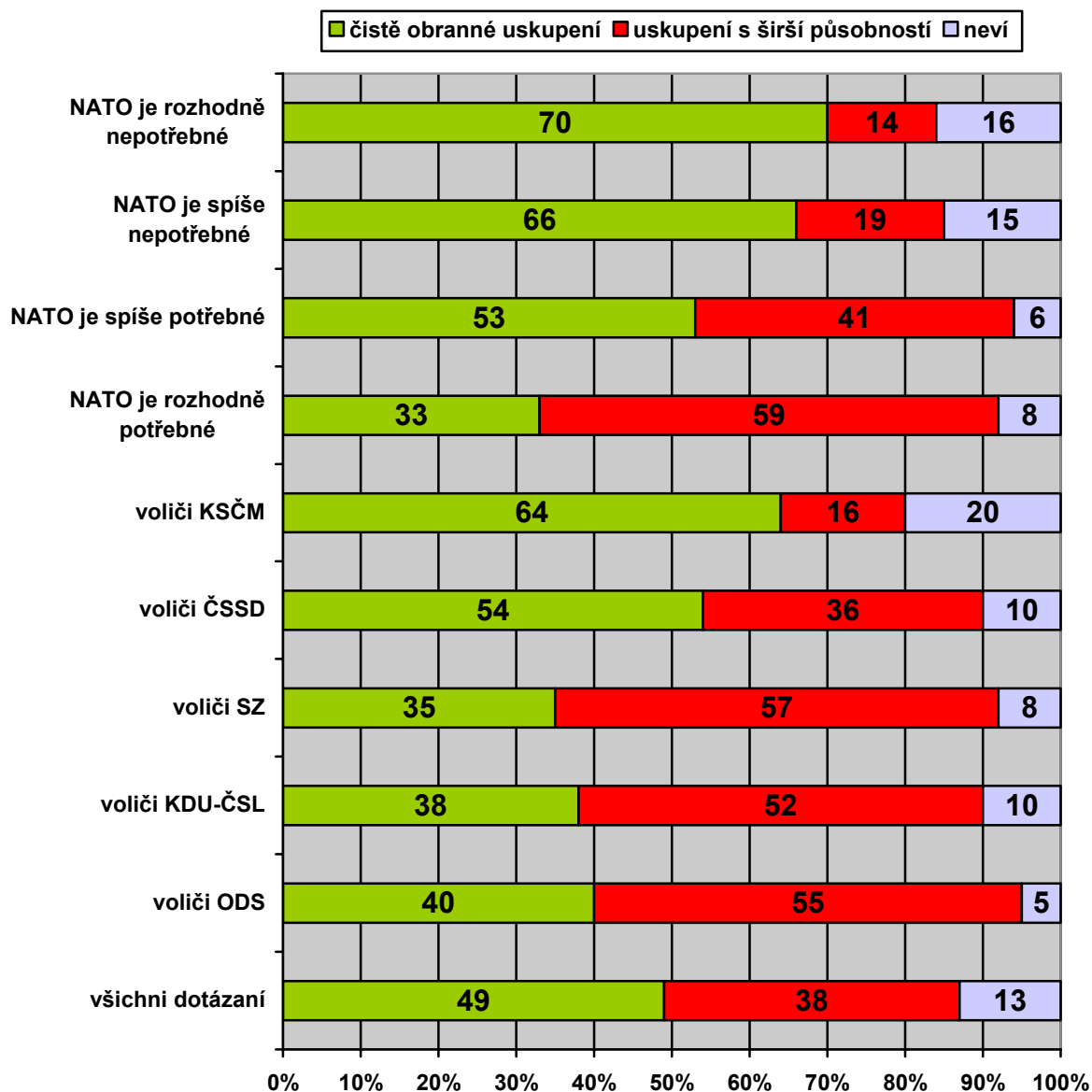
Na závěr se výzkum zabýval otázkou, jakou roli by mělo NATO jako vojenskopolitické uskupení podle názoru občanů plnit, jestli by mělo mít výhradně obranný charakter s cílem garantovat bezpečnost a obranu svých členů proti eventuálnímu vnějšmu útoku, nebo zda by mělo aktivně působit i mimo

⁶ Otázka: „Myslíte si, že je dobré nebo špatné, že se NATO v posledních letech výrazně rozšířilo o řadu nových států z oblasti jihovýchodní a východní Evropy? Je to rozhodně dobré, spíše dobré, spíše špatné, rozhodně špatné.“

⁷ Otázka: „Měly by podle Vás být do NATO přijaty a) Ukrajina, b) Gruzie?“

tento rámec a např. vojensky intervenovat v konfliktech nebo humanitárních krizích v jiných částech světa.⁸

Graf 5: Jakou působnost by mělo NATO mít?

Výsledky šetření ukazují (viz graf 5), že česká veřejnost se spíše kloní k názoru, že NATO by mělo být výhradně obranným uskupením zajišťujícím bezpečnost svých členů (49 %), než k tomu, aby NATO působilo širěji a aby např. aktivně zasahovalo v případě konfliktů a krizí jinde ve světě (38 %). Postoje k této otázce se ovšem poměrně výrazně diferencují podle samotného

⁸ Otázka: „Mělo by podle Vás NATO plnit roli čistě obranného uskupení, které se omezí jen na zaručování bezpečnosti a obranu svých členů proti případnému vnějšímu ozbrojenému útoku, nebo by mělo působit mnohem širěji a např. vojensky zasahovat v konfliktech či humanitárních krizích jinde ve světě? Mělo by být čistě obranným uskupením, uskupením s širší působností?“

postoje k NATO, když pro širší působnost se výrazně častěji vyslovují zejména lidé, kteří existenci NATO označují za „rozhodně potřebnou“, případně kteří jsou „rozhodně spokojeni“ s tím, že ČR je členem této aliance. Z politického hlediska se častěji k širší působnosti NATO hlásí voliči stran stávající vládní koalice, naopak stoupenci parlamentních opozičních stran a podobně tak i nevoliči jednoznačně upřednostňují čistě obranný charakter NATO. Pro širší působení NATO se poněkud častěji vyslovovali muži, absolventi vysokých škol, lidé ve věku 20 až 29 let a dotázaní s dobrou životní úrovní.